

Хомутенко В.П.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, Одеський державний економічний університет

Хомутенко А.В.,
викладач кафедри фінансів, Одеський державний економічний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ УКРАЇНИ

У статті пропонуються науково-методичні положення до проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю у вітчизняних кредитних спілках, впровадження яких у практичну діяльність таких фінансових посередників підвищить ефективність фінансового контролю в цілому, що сприятиме зменшенню вірогідності фінансових втрат.

В статье предложены научно-методические положения по проведению внутривозвращаемого финансового контроля в отечественных кредитных союзах, внедрение которых в практическую деятельность таких финансовых посредников повысит эффективность финансового контроля в целом, что будет способствовать уменьшению вероятности финансовых потерь.

The article offers scientific and methodological provisions for the internal financial control in domestic credit unions, whose implementation in practical activities such financial intermediaries increase the efficiency of financial control in general, which will reduce the likelihood of financial losses.

Постановка проблеми. Внутрішній контроль у кредитних спілках має надзвичайно важливе значення адже він фактично здійснюється членами таких установ, які делегують свої контрольні функції службам внутрішньогосподарського фінансового контролю. Наявність останніх у структурі кредитних спілок підвищить ефективність системи фінансового контролю за діяльністю таких фінансових посередників в цілому, а отже зменшить вірогідність настання ризиків фінансових втрат, підвищить надійність фінансових інвестицій (вкладених заощаджень населення). Ефективність внутрішньогосподарського фінансового контролю залежить від якісного виконання процедури (порядку) його здійснення, який встановлюється у методичних рекомендаціях.

Аналіз досліджень та публікацій, які стосуються обраної проблеми, свідчить про значний інтерес вітчизняних і зарубіжних учених до проблематики внутрішньогоспо-

дарського контролю. Теорію, методологію і організацію внутрішньогосподарського контролю досліджували В. Андреев, В. Бурцев, Ф. Буțineць, Н. Виговська, В. Немченко, В. Пантелеєв та інші. Внутрішньогосподарському контролю на підприємствах (установах, організаціях) окремих видів діяльності присвячували свої праці: В. Максимова – на промислових підприємствах, М. Петров – у кредитній організації, С. Бикова, Л. Драгун – у банках. Однак, питання встановлення чіткої процедури проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю у кредитних спілках потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є розкриття науково-методичних положень щодо порядку проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю у вітчизняних кредитних спілках.

Виклад основного матеріалу.

Метою діяльності служб внутрішньогосподарського контролю у кредитних спілках є попередження та недопущення:

- неефективного управління фінансовими ресурсами кредитної спілки;
- вчинення фінансових правопорушень кредитною спілкою.

У своїй діяльності служби внутрішньогосподарського контролю (далі СВК) зобов'язані керуватися чинними законодавчо-нормативними актами України, етичними нормами, внутрішніми положеннями. Посадові особи СВК повинні мати відповідну професійну кваліфікацію, рівень якої перевіряють уповноважені особи від загальних зборів.

Слід зазначити, що до основних порушень, які виявляє Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (далі Держфінпослуг) під час перевірок кредитних спілок, відносять: невідповідність договорів вимогам законодавства, невиконання договірних зобов'язань перед членами, порушення положень статуту [1]. Це, на нашу думку, свідчить про недостатню увагу з боку внутрішніх наглядових органів кредитних спілок до цих питань, що повинно бути враховано при розбудові методики здійснення нагляду службами внутрішньогосподарського контролю.

Порядок проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю у кредитних спілках залежить від форм, у яких здійснюється такий контроль. Він може проводитись у формі пруденційного нагляду, моніторингу та внутрішнього аудиту. Ці форми контролю взаємопов'язані, однак для уникнення дублювання контрольних функцій вони повинні застосовуватись або для перевірки різних об'єктів, або у різній фазі знаходження такого об'єкта. Оскільки об'єктом фінансового контролю загалом є

фінансово-господарська діяльність, яка включає певні процеси та операції, то зазначені форми контролю повинні застосовуватись або перед, або під час, або після виконання такої операції (процесу). Віділимо об'єкти пруденційного нагляду, моніторингу та внутрішнього аудиту у кредитних спілках (табл. 1).

Таблиця 1

**Об'єкти пруденційного нагляду, моніторингу та внутрішнього аудиту СВК
кредитних спілок**

Об'єкти		
Пруденційний нагляд	Внутрішній фінансовий моніторинг	Внутрішній аудит
Ризики фінансово- господарської діяльності	Договори та внутрішні положення на відповідність типовим та нормам чинного законодавства	Договірні зобов'язання на предмет їх виконання
	Облік та система управління – дотримання кредитною спілкою вимог законодавчо-нормативних актів, статуту та внутрішніх положень при їх організації	Господарські операції на предмет їх відображення у обліку, в тому числі операції з оцінки, зберігання та реалізації заставного майна, активні та пасивні операції*
	Депозитні операції та операції з додатковими пайовими внесками в частині дотримання вимог ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»*	Бухгалтерський, податковий та управлінський облік – дотримання нормативно-правових норм ведення*
	Кредитні операції* в частині порядку прийняття Кредитним комітетом рішень про видачу кредиту	Документообіг на правильність оформлення *
	Кредитний портфель – здійснення Кредитним комітетом контролю за якістю	Фінансова та податкова звітність* - правильність складання і достовірність
	Заставне майно на дотримання порядку зберігання та реалізації	Майно кредитної спілки – оцінка стану збереження
	Система управління та контролю - визначення ефективності	Фінансові нормативи діяльності на їх дотримання
	Інформаційно-технічне забезпечення	Фінансовий стан кредитної спілки (оцінка)
		Рівень професійної кваліфікації працівників кредитної спілки

* на сьогодні проводиться відповідно до Розпоряджень Держфінпослуг «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ» [2, ст. 5.5], «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами» [3, ст. 2.1.8], Наказу Держфінмоніторинг «Примірні правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу кредитними спілками» [4].

СВК кредитної спілки повинні проводити пруденційний нагляд шляхом регулярного оцінювання ризиків її фінансово-господарської діяльності, а саме: кредитного, ризиків незбалансованої ліквідності, зміни процентних ставок, втрати іміджу, інвестиційного, операційного, юридичного та стратегічного. За результатами пруденційного нагляду уповноважена особа СВК складає довідки, в яких зазначаються величини оцінки

ризиків, та дає рекомендації щодо їх мінімізації. Такі довідки надаються для ознайомлення Правління кредитної спілки, яке приймає відповідні оперативні рішення.

Крім того, СВК повинна враховувати Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Методичних рекомендацій кредитним спілкам щодо можливих дій та заходів по забезпеченню виходу зі скрутного фінансового становища», яке передбачає проведення системи заходів, у тому числі і контрольних, з метою мінімізації ризиків ліквідності, платоспроможності та операційного ризику кредитної спілки [5]. Передбачений у рекомендаціях поточний контроль за внутрішньою політикою фінансової установи: з управління активами і пасивами, фінансового управління кредитною спілкою, кредитною, депозитною та організаційною політикою – повинен здійснюватись уповноваженою особою з внутрішнього фінансового моніторингу.

При організації системи та проведенні внутрішнього фінансового моніторингу СВК повинна керуватися Розпорядженням Держфінпослуг «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами»; Розпорядженням Держфінпослуг «Про затвердження Вимог до організації фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму»; Наказом Держфінмоніторинг «Примірні правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу кредитними спілками» [2, 6, 4].

Нормативними актами передбачено встановлення порядку проведення первинного фінансового моніторингу внутрішніми положеннями кредитної спілки. Однак, на нашу думку, необхідно розробити та затвердити єдину, обов'язкову до виконання методику здійснення такої форми контролю.

Внутрішній фінансовий моніторинг здійснюється уповноваженими особами СВК за поточною діяльністю кредитної спілки та на регулярній основі. Вбачається, що такі особи повинні бути підпорядковані Правлінню кредитної спілки, яке відповідно до Закону «Про кредитні спілки» здійснює «керівництво її поточною діяльністю» [7, ст. 16].

При здійсненні внутрішнього фінансового моніторингу використовуються такі основні методи фінансового контролю: зіставлення, порівняння, аналіз, метод логічного контролю, нормативна перевірка.

Перед укладанням договорів (кредитних та депозитних) проводять їх моніторинг, зокрема, перевіряють на відповідність типовим договорам та нормам чинного законодавства. Зіставляються положення договору, який підлягає укладанню, з

положеннями типових договорів, затверджених Держфінпослуг. Аналогічний порядок здійснення фінансового моніторингу внутрішніх положень перед їх затвердженням.

При здійсненні уповноваженою особою моніторингу дотримання кредитною спілкою вимог нормативно-правових актів, статуту та внутрішніх положень щодо організації обліку та системи управління здійснюють нагляд за:

- системою управління – уповноважена особа постійно відстежує рішення, які приймаються Спостережною радою, Правлінням, Кредитним комітетом і Ревізійною комісією, та пильнує, щоб такі рішення відповідали положенням, обумовленими у нормативно-правових актах України, Статуті, внутрішніх положеннях і повноваженням;

- організацією обліку – перевіряється відповідність внутрішніх положень, наказу про облікову політику у кредитній спілці нормам чинного законодавства України, Статуту.

Депозитні операції та операції з додатковими пайовими внесками підлягають фінансовому моніторингу перед їх здійсненням на предмет виявлення таких, які підпадають під обов'язковий фінансовий моніторинг, дію Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [8]. Для цього відповідальна особа СВК перевіряє надані вкладником:

- документи, що підтверджують особу (копію паспорта, ідентифікаційного коду);
- заповнену анкету, в якій містяться такі відомості: ПІБ, місце проживання, місце роботи, посада, стаж роботи, джерела доходів та їх розміри (заробітна плата, доходи від здавання в оренду нерухомого/рухомого майна, спадок та інші), загальна сума, яку вкладник бажає внести;

- копію декларації про доходи (за її наявності). У випадку зазначення в анкеті доходів, що оподатковуються податком на доходи фізичних осіб (крім заробітної плати), декларація є обов'язковою (зокрема при зазначенні доходу від здавання в оренду нерухомого майна).

Зіставивши відомості про джерела доходів із декларацією про доходи та заявленою до внесення сумою коштів, відповідальна особа служби внутрішнього фінансового моніторингу може дійти висновку щодо легальності таких доходів.

У випадку виникнення підозр щодо нелегальності коштів, що вносяться, особа, яка проводила фінансовий моніторинг, зобов'язана повідомити про це Правління кредитної спілки, яке приймає рішення про повідомлення Державного комітету фінансового моніторингу України (далі Держфінмоніторинг).

Моніторинг кредитних операцій, у частині порядку прийняття Кредитним комітетом рішень про видачу кредиту, здійснюється до фактичної видачі кредиту. У цьому зв'язку перевіряється наявність усіх необхідних документів та платоспроможність позичальника. Насамперед уповноважена особа, яка здійснює внутрішній фінансовий моніторинг рішень, прийнятих Кредитним комітетом, вивчає та аналізує такі документи (які збираються кредитним комітетом):

- заява на отримання кредиту;
- заповнена анкета, в якій містяться такі відомості: ПІБ, стать, вік, сімейний стан, кількість дітей/утриманців, місце проживання, освіта, місце роботи, посада, стаж роботи;
- довідка про доходи;
- кредитна історія (за її наявності).

Наступним кроком при проведенні моніторингу є перевірка правильності оцінки Кредитним комітетом кредитоспроможності та індивідуального кредитного ризику позичальника, на основі яких приймається рішення про видачу позичальникові кредиту. Так, кредитоспроможність може оцінюватися шляхом зіставлення суми доходів, яку позичальник бажає отримати в кредит, із відомостями, зазначеними у довідці про доходи. Кредитний ризик повинен розраховуватися, зокрема, за допомогою скорингової моделі.

Методом логічного контролю уповноважена особа може здійснити фінансовий моніторинг реальної можливості отримання потенційним позичальником зазначеного у довідці доходу. Так, у разі надання довідки про щомісячну заробітну плату у розмірі 15 прожиткових мінімумів особою віком 20 років, яка не має вищої освіти, в уповноваженої особи СВК справедливо можуть виникнути сумніви щодо реальності такої довідки та неправомірності прийняття Кредитним комітетом рішення про видачу кредиту.

При здійсненні моніторингу порядку прийняття Кредитним комітетом рішення про видачу кредиту уповноважена особа може зіставити заробітну плату, зазначену у довідці, з середньогалузевою по Україні (по галузі, в якій працює потенційний позичальник).

Уповноважена особа СВК здійснює нагляд за: кредитними програмами, з метою виявлення неефективних і таких, які потребують перегляду та оновлення; наданими кредитами – за видом, строками, цілями, графіком погашення. Унаслідок такого нагляду, уповноважена особа визначає ефективність контролю якості кредитного портфеля.

При здійсненні моніторингу дотримання кредитною спілкою порядку зберігання та реалізації заставного майна уповноважена особа СВК відслідковує дотримання кредитною спілкою вимог законодавства, встановлених до порядку оформлення майна, що передається в заставу, порядку його зберігання та реалізації. Для цього перевіряються проекти кредитних договорів на предмет наявності в них положень про заставне майно, акти приймання-передачі такого майна в заставу та документи, пов'язані з його зберіганням і реалізацією (договори купівлі-продажу, переуступки та інші).

Система управління та контролю кредитної спілки, тобто діяльність Спостережної ради, Ревізійної комісії і Правління, підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу на предмет з'ясування її ефективності. Уповноважена особа СВК визначає таку ефективність – якість організаційної структури, процесів управління. Для цього необхідно оцінити:

- поставлену мету (статут, річний план розвитку та програми кредитної спілки) та ступінь її досягнення. Оскільки кредитна спілка є неприбутковою установою – її головною метою (місією) є здійснення соціального ефекту, взаємодопомога її членам, задоволення потреб таких осіб, тобто встановлюється ступінь досягнення такої мети через виконання спілкою покладених на неї завдань;

- виконання Спостережною радою покладених на неї завдань як поточних, так і перспективних (статутних). Перевіряють статут, внутрішні положення кредитної спілки та протоколи загальних зборів, з метою з'ясування завдань, які поклалися на Спостережну раду та термін їх виконання. Такі відомості зіставляються з фактично досягнутими результатами. Так, якщо Спостережну раду зобов'язали розробити положення про кредитні програми, які пропонує фінансова установа, перевіряють його наявність;

- контроль Спостережної ради за виконанням кошторису. Перевіряється виконання доходної частини: зіставляються дані аналітичного обліку доходів із даними, закладеними у кошторисі. Аналогічно перевіряється витратна частина кошторису;

- обґрунтованість рішень, які приймаються Спостережною радою щодо списання неповернутих кредитів, – перевіряються кредитні договори за такими кредитами, внутрішні положення, документи, що підтверджують неплатоспроможність позичальника та інші.

По завершенні року СВК складає звіт про діяльність органів управління.

Моніторинг рівня інформаційно-технологічного забезпечення полягає у здійсненні нагляду за комп'ютерною технікою та інформаційними базами, необхідними для

здійснення статутних завдань кредитною спілкою, та відповідність їх вимогам нормативних актів Держфінпослуг і Держфінмоніторинг. Особа, яка здійснювала внутрішній фінансовий моніторинг рівня інформаційно-технологічного забезпечення, складає довідку «Про наявність та стан програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання, пов'язаного з наданням кредитною спілкою фінансових послуг».

За результатами внутрішнього фінансового моніторингу по кожному з об'єктів уповноважені особи, які його здійснювали, складають звіти, в яких зазначають виявлені відхилення та надають рекомендації по їх усуненню. Правління кредитної спілки зобов'язане ознайомитися з такими звітами (довідками) та відповідним чином відреагувати.

Внутрішній фінансовий моніторинг тісно пов'язаний із внутрішнім аудитом: інформація, яка отримується внаслідок проведеного фінансового моніторингу, повинна використовуватися при здійсненні підготовки до проведення внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит у кредитній спілці проводиться відповідно до Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ» [2], яке повинно стати обов'язковим до виконання.

Внутрішній аудит здійснюється за поточною діяльністю кредитної спілки та за її результатами. За наявності у кредитної спілки філіалів внутрішні аудиторі щоквартально здійснюють виїзні перевірки за місцем знаходження філіалу.

Служби внутрішнього аудиту та внутрішні аудиторі підлеглі загальним зборам.

При здійсненні внутрішнього аудиту використовуються такі методи і способи фінансового контролю як: документальна перевірка, в тому числі і нормативна перевірка на відповідність відображених у обліку господарських операцій, вимогам чинних нормативних актів; зіставлення; економічний і логічний аналіз; інвентаризація та інші.

Служба внутрішнього аудиту регулярно перевіряє своєчасність та повноту виконання кредитною спілкою договірних зобов'язань, як тих, які фінансова установа сама отримала (від позичальників – відповідно до кредитних договорів; банків, у яких зберігаються кошти – відповідно до договору про банківський депозит; держави, цінні папери якої придбані – відповідно до договору на придбання цінних паперів та їм самим), так і тих, які вона на себе взяла (за депозитними договорами). Для цього вибірково зіставляються договори (кредитні, депозитні, на поставку товарів та

послуг та інші) з платіжними документами (прибуткові касові ордери, виписки банку, видаткові касові ордери, платіжні доручення).

Перевірка правильності та своєчасності відображення господарських операцій в обліку, в тому числі операцій з оцінки, зберігання та реалізації заставного майна, активних та пасивних операцій, здійснюється шляхом використання методів юридичної оцінки господарських операцій, відображених у документах, оцінки законності і обґрунтованості господарських операцій за даними кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку. Метод логічного контролю використовується як спосіб вивчення об'єктивної можливості документально оформлених господарських операцій шляхом різноманітних зіставлень взаємопов'язаних показників.

При здійсненні такої перевірки внутрішні аудитори вибіркоким способом порівнюють первинні бухгалтерські документи з регістрами бухгалтерського обліку. Однак, касові документи, зокрема, перевіряються суцільним способом. Так, прибуткові касові ордери порівнюють із реєстром прибуткових касових ордерів, касовою книгою, журналом-ордером за рахунком 301 «Каса в національній валюті».

Вид документів та порядок їх зіставлення залежать від виду господарських операцій.

Внутрішні аудитори здійснюють перевірки правильності ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку відповідно до законодавчо-нормативних актів України (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», стандарти бухгалтерського обліку, спеціальні закони з оподаткування), внутрішніх положень та інструкцій.

При здійсненні внутрішнього аудиту перевіряється правильність оформлення документів шляхом нормативної перевірки суцільним способом:

- документів по кадрах, які були прийняті у поточному періоді: заяви (про прийняття на роботу та про надання податкової соціальної пільги), особові картки, документи, що підтверджують особу (паспорт, ідентифікаційний код), диплом про вищу освіту та інші;

- первинних бухгалтерських документів – відповідність типовим та наявність усіх необхідних реквізитів, правильність арифметичних підрахунків: виписки банку; касові книги; прибуткові і видаткові касові ордери; реєстри договорів, прибуткових та видаткових касових ордерів; відомості нарахування заробітної плати та відрахування у фонди; платіжні відомості; накладні на придбання товаро-матеріальних цінностей, акти виконаних робіт (наприклад ремонтних), акти введення в експлуатацію основних засобів, інвентарні картки та інші;

- журналів ордерів за рахунками, оборотно-сальдових відомостей, даних аналітичного обліку, Головної книги;
- кредитних справ членів кредитної спілки;
- документів, пов'язаних з обліком та зберіганням заставного майна.

Перевірка правильності складання та достовірності фінансової і податкової звітності кредитної спілки внутрішнім аудитом здійснюється на основі зіставлення даних Головної книги та первинних бухгалтерських документів з даними фінансової та податкової звітності. На рис. 1 наведено види звітності, яка підлягає перевірці та порівнянню між собою внутрішніми аудиторами.

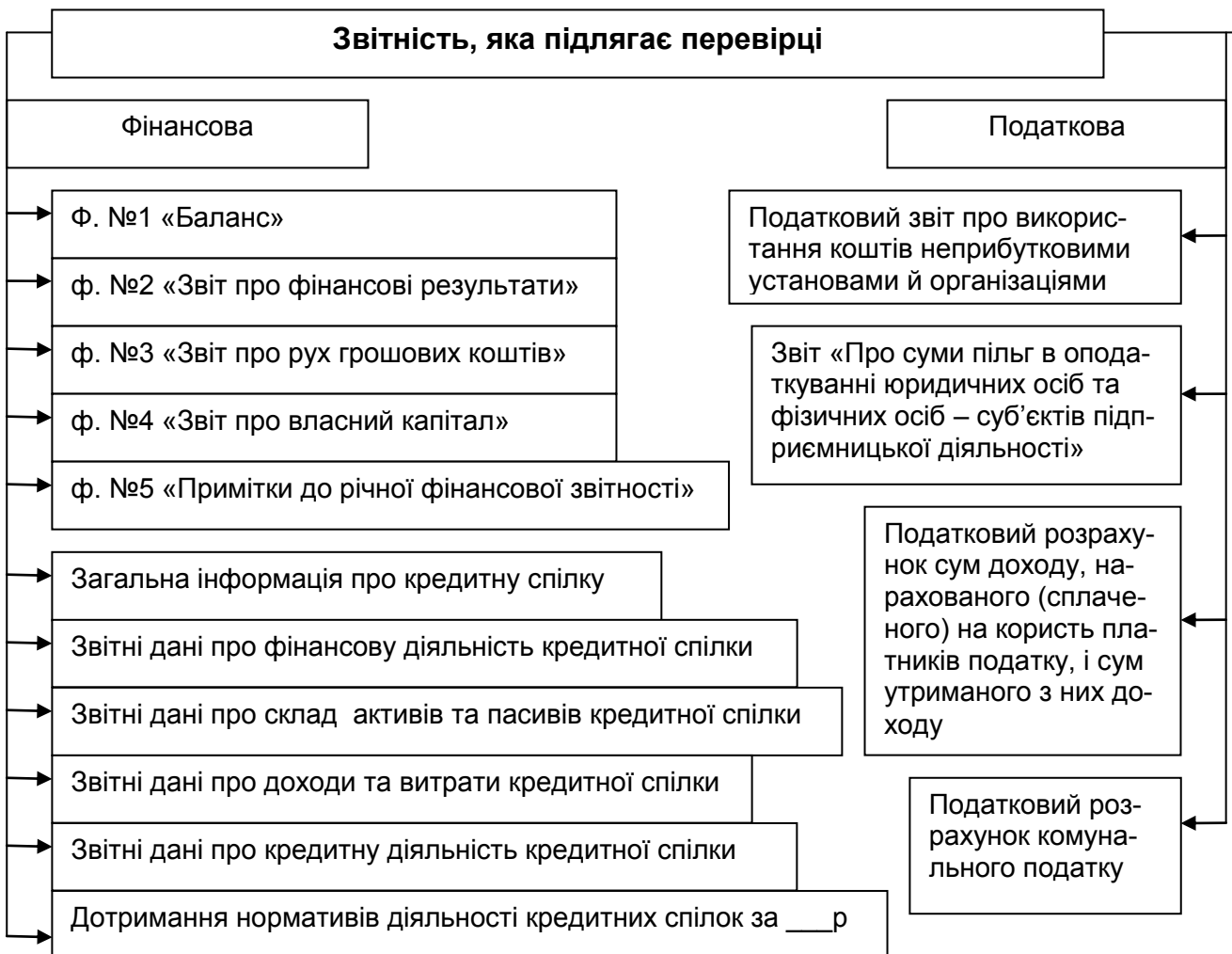

Рис. 1. Звітність кредитної спілки, яка підлягає перевірці [складено автором за даними 9]

Внутрішнім аудитом перевіряється, чи дотримувалася кредитна спілка при складанні фінансової звітності положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 2 «Баланс» та інші. А при складанні податкової звітності – інструкцій та порядків, зокрема: «Порядку складання звіту про використання коштів неприбутковими установами й організаціями».

Оцінювання стану збереження майна кредитної спілки проводиться шляхом проведення внутрішніми аудиторомі періодичної раптової інвентаризації основних засобів, товаро-матеріальних цінностей та грошових коштів у касі кредитної спілки.

За результатами інвентаризації складається акт про результати інвентаризації наявних коштів – при інвентаризації каси, та акт контрольної перевірки інвентаризації цінностей, у якому вказуються результати перевірки цінностей (додаток до «Інструкції по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків», затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. № 69 [10]).

Регулярно внутрішні аудиторі повинні перевіряти порядок дотримання фінансових нормативів діяльності кредитною спілкою.

На основі первинних бухгалтерських документів, реєстрів бухгалтерського обліку та фінансової звітності розраховуються встановлені Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг нормативи діяльності кредитних спілок (Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Положення про критерії та фінансові нормативи діяльності кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок» від 16.012004 р. № 7 [11]). У випадку виявлення відхилення від нормативного значення особа, що здійснювала розрахунок, повинна у письмовому вигляді повідомити про це Правління кредитної спілки та надати рекомендації щодо усунення таких відхилень.

Крім того, Розпорядженням Держфінпослуг «Про тимчасові заходи щодо забезпечення стабільності діяльності кредитних спілок» передбачено «здійснення контролю за дотриманням нормативу миттєвої ліквідності щоденно на початок робочого дня» [12]. Однак уповноважену особу, яка повинна здійснювати такий контроль, у нормативному акті не визначено. Отже, на нашу думку, такий обов'язок варто покласти на внутрішніх аудиторів кредитної спілки.

При здійсненні внутрішнього аудиту проводять щоквартальну оцінку фінансового стану кредитної спілки на основі розрахунку відповідних показників за даними фінансової звітності установи. За результатами проведеного аналізу внутрішній аудитор надає рекомендації щодо поліпшення фінансового стану.

Перевірка рівня професійної кваліфікації працівників кредитної спілки здійснюється внутрішніми аудиторомі шляхом проведення обов'язкового тестування для осіб, які приймаються у штат фінансової установи, та періодичного тестування (не частіше одного разу на рік) для осіб, які вже працюють.

Під час перевірки внутрішні аудиторі можуть брати необхідні пояснення у відповідальних осіб.

За результатами проведених перевірок внутрішні аудитори складають звіти, в яких вказують усі виявлені порушення, дають рекомендації щодо їх усунення та встановлюють строки для усунення. У подальшому аудитори перевіряють виконання таких рекомендацій уповноваженими особами.

СВК зобов'язані звітувати перед загальними зборами, на яких вони оприлюднюють основні виявлені недоліки у роботі кредитної спілки, приймають заходи по їх усуненню і подальшому недопущенню.

Висновки

Підсумовуючи, необхідно зауважити, що наявність служб внутрішньогосподарського фінансового контролю у вітчизняних кредитних спілках є обов'язковою умовою їх стабільного функціонування. З метою підвищення ефективності роботи таких структурних підрозділів необхідно впровадити уніфіковані вимоги до проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю у кредитних спілках.

Розроблені методичні підходи проведення внутрішньогосподарського фінансового контролю повинні лягти в основу обов'язкових до застосування кредитними спілками методичних рекомендацій Держфінпослуг, що сприятиме розбудові дієвої системи фінансового контролю за діяльністю таких фінансових посередників.

Література

1. Річні звіти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/742.html>.
2. Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення внутрішнього аудиту фінансових установ» від 27.09.2005 р. № 4660 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews\[backPid\]=63&tx_ttnews\[pointer\]=135&tx_ttnews\[tt_news\]=2349&cHash=7fcf1e0bda](http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews[backPid]=63&tx_ttnews[pointer]=135&tx_ttnews[tt_news]=2349&cHash=7fcf1e0bda).
3. Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами» від 05.08.2003 р. № 25 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews\[pointer\]=16&tx_ttnews\[tt_news\]=4237&tx_ttnews\[backPid\]=64&cHash=ed7db6d8bd](http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews[pointer]=16&tx_ttnews[tt_news]=4237&tx_ttnews[backPid]=64&cHash=ed7db6d8bd).
4. Наказ Держфінмоніторинг «Примірні правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу кредитними спілками» із змінами та доповненнями від 28.04.2007

р. № 78 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/File/Site_docs/8.05.2007/PravNak78.htm.

5. Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Методичних рекомендацій кредитним спілкам щодо можливих дій та заходів по забезпеченню виходу зі скрутного фінансового становища» від 20.08.2009 р. № 633 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews\[backPid\]=774&tx_ttnews\[pointer\]=0&tx_ttnews\[tt_news\]=10728&cHash=002a98ef4d](http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews[backPid]=774&tx_ttnews[pointer]=0&tx_ttnews[tt_news]=10728&cHash=002a98ef4d).

6. Наказ Держфінмоніторинг «Про затвердження Вимог до організації фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» від 24.04.2003 р. № 40 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0337-03>.

7. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. № 2908-III із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2908-14>.

8. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28.11.2002 р. № 249-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249-15>.

9. Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності. Навчальний посібник / [Амерова О., Вайсброт В., Вишневский І. та інш.] ; под ред. А. Я. Оленчика. – [в 2-х книгах]. – К. : УІРФР, книга перша – 652 с., книга друга – 664 с.

10. Наказ Міністерства фінансів України «Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків» від 11.08.1994 р. № 69 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0202-94>.

11. Розпорядження Держфінпослуг «Про затвердження Положення про критерії та фінансові нормативи діяльності кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок» від 16.01.2004 р. № 7 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews\[pointer\]=13&tx_ttnews\[tt_news\]=4460&tx_ttnews\[backPid\]=64&cHash=0f7c89d3bb](http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews[pointer]=13&tx_ttnews[tt_news]=4460&tx_ttnews[backPid]=64&cHash=0f7c89d3bb).

12. Розпорядження Держфінпослуг «Про тимчасові заходи щодо забезпечення стабільності діяльності кредитних спілок» від 15.10.2008 р. № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2009_03_26/FIN40778.html.